

วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ เดือน

การพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์

น้ำผึ้ง สมตัว*

สุการ์ตพิชา ปิยะธรรมวารกุล**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสมาธิเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นก่อนและหลังการใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปากบึง สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่มีภาวะสมาธิสั้น จำนวน 6 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการสอนกิจกรรมงานประดิษฐ์ และ แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น มีลักษณะกำหนดคำตอบเป็นความเรียง 4 ระดับ ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ประเมิน 20 พฤติกรรม การเก็บรวบรวมเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการทดลองนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้นของกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลังการทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการมีสมาธิที่เพิ่มขึ้นระหว่างก่อน และหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ โดยใช้ค่าที (t-test แบบ Dependent Samples)

* นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2557

ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

**รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สมมติสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น
2. สมมติสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ สามารถพัฒนาสมาธิเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : เด็กที่มีอาการสมาธิสั้น, สมาธิ, กิจกรรมงานประดิษฐ์, การพัฒนา

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ระบุไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรค 2 ว่า “การจัด การศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ มีร่างกายพิการ ทูพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือไม่ผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักการ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5)

เด็กสมาธิสั้นมักจะขาดทักษะหลายประการที่เด็กอื่นๆ มี เช่น การควบคุมตนเอง การคิดก่อนทำการยับยั้งชั่งใจตนเอง ความรับผิดชอบ การบริหารเวลา และการมีวินัย ปัญหาในการรักษาส่วนหนึ่งเกิดจากการที่พ่อแม่และครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ไม่สามารถเลี้ยงดูฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่ขาดอยู่ การฝึกทำได้ยาก ต้องใช้เวลา และใช้เทคนิควิธีการที่ได้ผล การช่วยเหลือเด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้นนั้น นอกจากแพทย์จะให้ยากินเพื่อให้มีสมาธิในการเรียนแล้ว พ่อแม่และครูมีส่วนช่วยอย่างมาก ในการฝึกทักษะหลายประการที่เด็กสมาธิสั้นยังขาดอยู่ ซึ่งการขาดทักษะเหล่านั้นแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้หนักใจ เช่น คือ ชน พุดไม่ฟัง ไม่มีระเบียบวินัย ไม่คิดก่อนทำ ไม่รอบคอบ ประมาทเลินเล่อ เอาแต่ใจตัวเอง การแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่จะยากลำบาก การฝึกทักษะที่ดีให้เกิดขึ้นก่อนจึงมีความสำคัญมาก เพื่อป้องกันเด็กสมาธิสั้นมีพฤติกรรมไม่คิดจนติดเป็นนิสัยไปจนโต การฝึกทักษะมักต้องใช้เวลาอันนานเป็นเดือนหรือเป็นปี ต้องอาศัยความอดทน ความเอาใจจริงเอาใจ ความสม่ำเสมอ และความร่วมมือของพ่อแม่อย่างมาก

เด็กปกติทั่ว ๆ ไปนั้นมักฝึกพฤติกรรมได้เร็วแต่เด็กสมาธิสั้นจะฝึกยาก ฝึกแล้วลืมนง่ายในระยะแรก ๆ พ่อแม่ จึงไม่ควรคาดหวังผลเร็วไม่ควรเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมเด็กสมาธิสั้นกับเด็กทั่ว ๆ ไป การฝึก ควรจะเริ่มตั้งแต่เด็กอายุน้อยไปสิ้นสุดเมื่อเด็กโตเป็นวัยรุ่นตอนปลายเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ถ้าต้องการประเมินผล การฝึกควรเปรียบเทียบผลที่เกิดกับตัวเด็กเองโดยติดตามระยะยาว จะเห็นความสำเร็จชัดเจนขึ้นทีละน้อย โดยจะพบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ดีมากขึ้น และบ่อยขึ้นจนในที่สุดกลายเป็นนิสัยที่ดี และกลายเป็นบุคลิกภาพ ที่ดีติดตัวอย่างถาวรเมื่อพ้นจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ หลังจากนั้นการพัฒนาทักษะที่ดีเพิ่มเติมขึ้นอีกจะเกิดขึ้น ได้แต่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาจากภายในตัวเองในระหว่างวัยเด็กนี้พ่อแม่และครูจึงเป็นผู้ช่วยสำคัญ ที่จะ ฝึกฝนส่งเสริมให้เด็กสมาธิสั้นมีทักษะเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาตนเองในระยะยาวต่อไป (พนม เกตุมาน, 2550, หน้า 1)

สมาธิเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้รอบตัวได้ หากสมาธิของเด็กนั้น เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ หรือมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ในระยะเวลามีจำกัดและเป็นปัญหาที่ เกิดขึ้นบ่อยทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมักก่อให้เกิดการขาดประสิทธิภาพในการเรียน รู้สึกว่าคนที่ทำอะไรไม่ค่อยประสบความสำเร็จ จากสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน สิ่งที่พบเห็น อยู่บ่อยครั้งนั้นคือ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียน อันเนื่องมาจากความสนใจและสมาธิที่มีขีดจำกัด อันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีความน่าสนใจมากมาย และพร้อมที่จะดึงความสนใจของเด็กให้ เปลี่ยนไปมาได้ ซึ่งปัจจุบันการเรียนการสอนในโรงเรียนครุมักพบปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นกับนักเรียน และครู ส่วนใหญ่มักจะมองข้ามปัญหา ละเลย มองไม่เห็นความสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูยังขาดวิธีและ กระบวนการในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา แต่ในความเป็นจริงแล้ว เด็กในวัยเรียนในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) ในภาวะปกติแล้วความสนใจ และสมาธิของเด็กในวัยนี้ มีขีดจำกัดอยู่แล้ว สาเหตุเนื่องจากพัฒนาการทางด้านสมอง อารมณ์ สังคม และการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ต่าง ๆ ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่เหมือนเด็กโตส่วนใหญ่ที่สามารถควบคุมตัวเองได้ดี และด้วยเหตุนี้เองถ้ามีบางสิ่ง บางอย่างที่สามารถพัฒนาหรือสร้างสมาธิให้เด็กเหล่านี้ได้ดีตั้งแต่ต้น เด็กเหล่านี้จะโตได้อย่างมีศักยภาพ มีสมาธิในการทำกิจกรรมหรือสิ่งต่าง ๆ ได้ดีสำหรับครูผู้สอน (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2546, หน้า 1)

งานประดิษฐ์ ไม่ได้เน้นเพื่อให้ได้ชิ้นงานเท่านั้น แต่สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้อง สามารถทำให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นขั้นตอน และมีความประณีต ซึ่งเด็ก ๆ จะได้ฝึกทั้งความอดทนและ สมาธิในการทำงาน (คมชัดลึก, 16 มกราคม 2547, หน้า 1)

จากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาการพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น โดยใช้กิจกรรม งานประดิษฐ์ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับครูผู้สอนเป็นแนวทางในการนำกิจกรรมงาน

ประดิษฐ์มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนที่มีอาการสมาธิสั้น ทำให้มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมากขึ้นและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาสมาธิของเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมงานประดิษฐ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปากบึง สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 3 ห้องเรียน ที่มีภาวะสมาธิสั้น จำนวน 12 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปากบึง สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่มีภาวะสมาธิสั้น จำนวน 6 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมงานประดิษฐ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีสมาธิที่เพิ่มขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมงานประดิษฐ์
2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่มีภาวะ สมาธิสั้น ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้นบกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึมของกระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสมาธิเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นก่อนและหลังการใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ โดยการประเมินพฤติกรรมสมาธิสั้นก่อนการทดลอง (pre-test) โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น เป็นเวลา 1 สัปดาห์เพื่อนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคะแนนหลังการทดลอง (post-test) ดำเนินการทดลอง โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการฝึก 4 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 18 มกราคม 2559 ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 30 นาที ในกิจกรรมสร้างสรรค์ ช่วงเวลา 10.00 – 10.30 น. รวมเป็นระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 12 ครั้ง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบสมาธิที่ยาวขึ้นระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ โดยสถิติเปรียบเทียบ Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test

ผลการวิจัย

ผลการศึกษการพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น
2. สมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์สามารถพัฒนาสมาธิเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ พบว่า

1. สมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมงานประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความมานะ อดทน รักในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ มีสมาธิและอารมณ์มั่นคง อีกทั้งทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน ช่วยพัฒนาสติปัญญาและความคิด ทำให้เกิดทักษะในการทำงานฝีมือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงส่งผลให้เด็กมีสมาธิเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วรณี วงศ์พานิชย์ (2546, หน้า 4) ได้กล่าวว่างานประดิษฐ์ช่วยให้การทำงานของสมองและประสาทสัมผัสประสานสัมพันธ์กัน กล่าวคือทำให้ผู้ประดิษฐ์เกิดพัฒนาทางความคิด สติปัญญา ความสามารถรวมทั้งส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความละเอียดรอบคอบ ในการทำงาน มีความมานะอดทน รักในการทำงาน และรู้คุณค่าของผลงาน และยังส่งเสริมให้มีสมาธิ และอารมณ์มั่นคง กิจกรรมงานประดิษฐ์ส่งผลให้เกิดความอดทน และเกิดสมาธิเพิ่มมากขึ้น

2. สมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์สามารถพัฒนาสมาธิเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา จันทะเกตุ (2555, หน้า 43) พบว่า กิจกรรมงานประดิษฐ์ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสมาธิในการเรียนรู้และทำงานเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรใช้คำสั่งที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และพูดเสียงดังฟังชัด เนื่องจากเด็กมีความเข้าใจภาษาและความหมายจำกัด รวมทั้งมีการสื่อสารทำกิจกรรมอย่างชัดเจน
2. สถานที่ในการทำกิจกรรมควรเป็นสถานที่ที่คนไม่พลุกพล่าน เนื่องจากเด็กมีช่วงความสนใจสั้น ออกแวกง่าย ทำให้ทำกิจกรรมไม่เต็มที่
3. นำหลักการเสริมแรงมาใช้ขณะทำกิจกรรม เช่น การให้รางวัล การปรบมือการให้คำชมเชย เพื่อให้เด็กมีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม
4. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมาธิของเด็กในการใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ไปฝึกพัฒนาเด็กที่บ้านต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ไปฝึกพัฒนากับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น ๆ
2. ควรนำกิจกรรมประเภทอื่น ๆ อาทิเช่น การเล่นเกมพื้นบ้าน ไปฝึกพัฒนาสมาธิเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นในระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- _____. (2547 มกราคม 16). นวัตกรรมกรรมครูพันธุ์ใหม่ : กพอ. ฝึกดกอดทน – สมาธิค้นพบตัวตนของตนเอง. คมชัดลึก, 1
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : อรุณสภา
- ชมรมผู้ปกครองสมาธิสั้น. (2559). สมาธิสั้นคืออะไร. ค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.adhdthai.com/autistic/catalog.php?category=4>
- ชาญวิทย์ เงินศรีตระกูล. (2545). กุมารเวชศาสตร์ : การดูแลรักษาในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส.พรี้นติ้ง เฮ้าส์.
- ธีรเกียรติ์ เจริญเศรษฐศิลป์. (2545). เพื่อความเข้าใจเด็กสมาธิสั้น/ชน สำหรับผู้ปกครองและครู. กรุงเทพมหานคร : JANSSEN-CLLAG
- นิตยา จันทะเกตุ. (2555). การพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นโดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ. มหาสารคาม : บัณฑิตมหาวิทยาลัยสารคาม
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร :
- ผดุง อารยะวิญญู. (2545). วิธีสอนเด็กสมาธิสั้น. กรุงเทพมหานคร. แวนแก้ว
- เผด็จ ทัดตชีโว. (2545). พระแท้. ปทุมธานี : มูลนิธิธรรมกาย
- พนม เกตุมาน. (2550). สุขใจกับเด็กสมาธิสั้น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล
- พนม เกตุมาน. (2550). สุขใจกับเด็กสมาธิสั้น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2558). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : ชรรคมะอินทรน
- พระมหาประเสริฐ สุนตจิตโต. (2542). มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 976. กรุงเทพมหานคร. พิมพ์
- พิศิษฐ กฤตยานวัช. (2546). ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีสมาธิสั้น เรื่อง ความคล้าย โดยใช้วิธีสอนแบบปฏิบัติการกับการสอนตามคู่มือครู: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พิรวัสส์ นาคประสงค์. (2548). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะประกอบบทเรียนเพื่อเพิ่มความใส่ใจต่อการเรียนของเด็กสมาธิสั้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

- วรรณิ วงศ์พาณิชย์. (2546). **การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ ม.1-3**. กรุงเทพมหานคร: อักษร
เจริญทัศน์
- วรรณิ วงศ์พาณิชย์. (2546). **การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ ม.1 – 3**. กรุงเทพมหานคร : อักษร
เจริญทัศน์
- วันวิสาข์ กาญจนศรีกุล. (2547). **การพัฒนาสมาธิและจินตนาการสำหรับเด็กสมาธิสั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว. เชียงใหม่: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศรีเรื่อน แก้วก้งวาน. (2545). **จิตวิทยาที่มีลักษณะเด็กพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพมหานคร : หมอ
ชาวบ้าน
- สุวรรณิ พุทธิศรี. (2548). **โรคสมาธิสั้น ในจิตเวชศาสตร์ รามาธิบดี (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพมหานคร : บี
ยอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์
สุวีรียาสาสัน
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2546). **สร้างสมาธิให้ลูกคุณ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพมหานคร : ชันด้าการพิมพ์
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2546). **สร้างสมาธิให้ลูกคุณ (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพมหานคร : ชันด้าการพิมพ์
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). **แนวปฏิบัติกระบวนการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์